

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Prof. dr hab. Teresa Gardocka

**E U R O P E J S K I N A K A Z
A R E S Z T O W A N I A**

**Analiza polskiej praktyki występowania do innych państw
Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie osoby
trybem europejskiego nakazu aresztowania.**

Warszawa 2011

Spis treści :

I.	Istota europejskiego nakazu aresztowania.....	3
II.	Historia regulacji europejskiego nakazu aresztowania w polskim prawie.....	4
III.	Analiza obecnego stanu prawnego w zakresie europejskiego nakazu aresztowania kierowanego przez Polskę do innych państw Unii Europejskiej....	8
IV.	Ogólna statystyka europejskich nakazów aresztowania wysyłanych z Polski do państw Unii Europejskiej.....	13
V.	Szczegółowa analiza próby badawczej.....	21
VI.	Wnioski z przeprowadzonych badań.....	30
	1. Wnioski dotyczące osób ściganych europejskim nakazem aresztowania	30
	2. Wnioski dotyczące spraw, w których wydano ENA.....	30
VII.	Informacje o zrealizowanych konwojach lotniczych z terenów państw członkowskich Unii Europejskiej.....	40
VIII.	Test proporcjonalności i jego znaczenie w praktyce polskiej.....	43
IX.	Wnioski dotyczące kształtu prawa.....	53

I. Istota europejskiego nakazu aresztowania

Europejski nakaz aresztowania został wprowadzony do polskiego ustawodawstwa jako *acqui communautaire* ustawą z dnia 18 marca 2004 r.¹, która weszła w życie z dniem 1 maja 2004r. w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Ustawa dokonała implementacji Decyzji Ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi² Decyzja Ramowa miała za zadanie zastąpienie nowym instrumentem formalną procedurę ekstradycyjną między państwami członkowskimi. Była też krokiem do wzajemnego wykonywania orzeczeń karnych i innych decyzji procesowych. Miała być to prosta procedura załatwiana między organami sądowymi, pozostawiająca bardzo niewielki margines na odmowę przez państwo wykonania zobowiązania. Zarazem jest to instytucja nie mająca źródła w umowie międzynarodowej, do której państwa przystępują dobrowolnie a narzucona decyzją organu Unii, która musi zostać implementowana przez wszystkie państwa członkowskie. Obowiązek implementowania decyzji ramowych przez państwa członkowskie Unii został ustanowiony art. 34 Traktatu o Unii Europejskiej w następujący sposób:

Art. 34 ust. 2. Rada podejmuje działania i wspiera w uzgodnionej formie i według uzgodnionych i przewidzianych w niniejszym tytule postępowań, współpracę, która służy celom Unii. W związku z powyższym, z inicjatywy Państw Członkowskich lub Komisji, Rada może jednogłośnie: (...) b) przyjmować decyzje ramowe w celu ujednoczenia prawa Państw Członkowskich.

Decyzje ramowe, w zakresie określonym zakładanym celem, są wiążące dla Państw Członkowskich, jednakże wybór formy i środków dla ich realizacji pozostawia się organom wewnętrznym państw. Nie są one skuteczne bezpośrednio.

Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania ma skutek identyczny jak ekstradycja (przekazanie osoby innemu państwu celem wykonania prawa karania).

---

¹ Ustawa z dnia 18 marca 2004r (Dz. U. 2004, nr 69, poz. 626).

² Decyzja Ramowa Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (2002/584/WSiSW).

II. Historia regulacji europejskiego nakazu aresztowania w polskim prawie

Przepisy dotyczące europejskiego nakazu aresztowania były kilkakrotnie nowelizowane. Pierwsze zmiany, wprowadzone ustawą z dnia 27 października 2006 roku³ były wynikiem Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2005 roku (P 1/05), wydanego na tle art. 55 Konstytucji, który stanowił:

1. *Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana.*
2. *Zakazana jest ekstradycja osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych.*
3. *W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.*

Na etapie implementacji decyzji ramowej zlekceważona została kwestia konstytucyjności wydawania obywateli polskich celem ich osądzenia zagranicą.

Skutkiem wydanego przez Trybunał Konstytucyjny wyroku nastąpiła najpierw zmiana Konstytucji RP⁴. Art. 55 Konstytucji uzyskał następujące brzmienie:

Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 i 3.

2. *Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję: 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej polskiej, oraz 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie*

---

³ Ustawa z dnia 27 października 2006 o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2006, nr 226, poz.1647)

⁴ Ustawa z dnia 8 września 2006r o (Dz. U. 2006, nr 200, poz. 1471. Ustawa weszła w życie dnia 7 listopada 2006r.

popęlnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popęlnienia, jak i w chwili złożenia wniosku.

3. Nie wymaga spełnienia warunków określonych w ust. 2 pkt 1 i 2 ekstradycja mająca nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnie ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodni wojenną lub zbrodnią agresji.
4. Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popęlnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.
5. W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.

Następnie dokonano szeregu zmian w rozdziale 65a⁵, których celem było różnicowanie sytuacji cudzoziemca i obywatela polskiego w zakresie zastosowania europejskiego nakazu aresztowania.

Zachowując możliwość, teraz już zgodną z Konstytucją, przekazywania zagranicę trybem nakazu aresztowania obywateli własnych, wprowadzono wobec obywateli polskich następujące ograniczenia:

1. Niezbędne jest stwierdzenie karalności zarzucanego czynu w Polsce (warunek podwójnej karalności) – art. 607p § 2 k.p.k. Utrzymano od tego wyjątek w postaci tzw. przestępstw europejskich, których lista zawarta jest w art. 607w.
2. Obywatela polskiego nie można wydać, jeżeli zarzucany mu czyn został popęlniony na terytorium polskim – art. 607p § 2 k.p.k.
3. Zachowano istniejące od początku ograniczenie, że obywatel polski może zostać wydany tylko warunkowo (art. 697t k.p.k.), czyli z zastrzeżeniem, że zostanie odesłany do Polski celem odbycia kary orzeczonej kary. Przepis ten wprowadzono ponownie ustawą nowelizującą w identycznym jak poprzednio

---

⁵ Ustawa z dnia 27 października 2006r o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2006 nr 226, poz.1647. Ustawa weszła w życie 26 grudnia 2006 r.

brzmieniu, ponieważ stracił on moc skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Kwestia ta dotyczy istnienia dla obywatela polskiego prawa do sądu krajowego w przypadku popełnienia przestępstwa i ujęcia na terenie Polski. Nie rozwijając tego teoretycznego zagadnienia, jako nie związanego wprost z omawianym zagadnieniem (dotyczy ono kwestii europejskiego nakazu skierowanego do Polski), chcę wskazać, że obecnie obywatel polski ma w przypadku ujęcia na terytorium Polski bezwzględne (nienaruszalne) prawo do polskiego sądu karnego tylko przy zbiegu dwóch łączników jurysdykcyjnych (obywatelstwa i terytorialności).

Kolejna nowelizacja przepisów dotyczących europejskiego nakazu aresztowania miała miejsce w 2009 roku⁶. Dokonano wówczas następujących zmian:

1. W art. 607 a rozszerzono możliwość występowania z europejskim nakazem aresztowania, która obecnie może podejznanego o każde przestępstwo „podlegające jurysdykcji polskich sądów karnych.” Poprzednio wystąpienie było możliwe tylko w stosunku do osób, którym zarzucano przestępstwo popełnione na terytorium RP, zatem tylko przy jurysdykcji opartej na zasadzie terytorialności. Zarazem wniosek prokuratora został zachowany tylko w przypadkach, gdy europejski nakaz aresztowania wydawany jest na etapie postępowania przygotowawczego. W postępowaniu sądowym i wykonawczym nakaz aresztowania sąd może wydawać z urzędu lub na wniosek właściwego sądu rejonowego.
2. W art. 607d dokonano zmiany przekazywania europejskiego nakazu aresztowania, wprowadzając wyraźnie możliwość tzw. poszukiwań europejskich, jeżeli miejsce pobytu osoby ściganej nie jest znane oraz możliwość elektronicznego przekazywania nakazu.
3. W art. 607e § 3 pkt 8 zmieniono właściwość sądu do wnioskowania o udzielenie przez sąd państwa wykonania nakazu zgody na przekroczenie granic zasady specjalności.

---

⁶ Ustawa z dnia 5 listopada 2009 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw. (Dz. U. 2009 nr 226, poz. 1589). Ustawa weszła w życie dnia 8 czerwca 2010.

4. W art. 607 h rozszerzono możliwość występowanie o wydanie przedmiotów na takie, które mogą stanowić dowód w sprawie.
5. W art. 607 k sprecyzowano stosowanie tymczasowego aresztowania wobec osoby, o której przekazanie wystąpiło inne państwo.
6. W art. 607 l sprecyzowano dzień, od którego liczy się termin na wniesienie zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie przekazania osoby.
7. W art. 607 m skrócono terminy, w jakich musi zakończyć się postępowanie przed sądem okręgowym w przedmiocie przekazania.
8. W art. 607 o dopuszczono możliwość czasowego przekazania osoby.
9. Dodano art. 607 wa, dotyczący możliwości dokonania na wniosek państwa wydania nakazu zajęcia i przekazania określonych przedmiotów związanych z popełnieniem przestępstwa.

Wreszcie ostatnia nowela z 2011 roku⁷ zmienia art.607s § 4 k.p.k. dopuszczając procedurę exequatur dotyczącą wyroku wydanego przez sąd obcego państwa w stosunku do obywatela polskiego, przekazanego z zastrzeżeniem, że zostanie odesłany do Polski po prawomocnym zakończeniu postępowania celem wykonania kary. Dotychczasowe zdanie: „Sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary” zostało zastąpione zdaniem: „Jeżeli kara lub środek, orzeczone przez organ sądowy państwa wydania nakazu europejskiego, przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę lub środek.”⁸

Każde państwo ma oczywiście prawo do dokonywania zmian przepisów wprowadzonych jako implementacja decyzji ramowej do własnego ustawodawstwa. Jedynym ograniczeniem regulacji jest to, by prawo wewnętrzne pozwalały na realizację celu, w jakim wydano decyzję ramową.

---

⁷ Ustawa z dnia 20 stycznia 2011r o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (Dz. U.

⁸ Zmiana ta nastąpiła po doświadczeniu ze sprawą Jakuba T., obywatela polskiego wydanego z Polski trybem europejskiego nakazu aresztowania, i skazanego w Wielkiej Brytanii za przestępstwo zgwałcenia na karę dożywotniego pozbawienia wolności z prawem ubiegania się o przedterminowe zwolnienie po 9 latach. Por orzeczenie SN z dnia 6 czerwca 2011 (VKO 18/11)

III. Analiza obecnego stanu prawnego w zakresie europejskiego nakazu aresztowania kierowanego przez Polskę do innych państw Unii Europejskiej

Przedmiotem dalszych rozważań będzie kwestia europejskiego nakazu aresztowania kierowanego z Polski do innych państw Unii Europejskiej w oparciu o obowiązujące obecnie przepisy.

Europejski nakaz aresztowania może być stosowany zarówno w stosunku do obywatela polskiego jak cudzoziemca.

Przestępstwo musi mieścić się w zakresie jurysdykcji polskich sądów karnych. Obecne ujęcie jest znacznie szersze niż pierwotne. Art. 607a k.p.k. do zmiany, która zaczęła obowiązywać od czerwca 2006 roku dopuszczał wystawianie nakazu aresztowania tylko w przypadku, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie istotny jest każdy łącznik jurysdykcyjny, uzasadniający polską jurysdykcję.

Europejski nakaz aresztowania może być wydany w czasie trwania postępowania przygotowawczego (na wniosek prokuratora), na etapie postępowania sądowego i wykonawczego z urzędu (jeżeli sprawa jest zawisła w sądzie okręgowym) lub na wniosek sądu rejonowego (jeżeli sprawa jest zawisła w sądzie rejonowym).

Nakaz może dotyczyć osoby, której zarzucono (przedstawiono zarzut lub wniesiono akt oskarżenia) popełnienie przestępstwa, za które ustawa dopuszcza wymierzenie kary roku lub więcej pozbawienia wolności (art. 607b pkt 1). Jeżeli nakaz ma być wydany w toku postępowania wykonawczego, kara orzeczona lub środek polegający na pozbawieniu wolności musi wynosić 4 miesiące lub więcej (art. 607b pkt 2).

Wbrew sformułowaniu art. 607b k.p.k. jest to przesłanka dodatnia. Sąd wystawiając nakaz musi wskazać w nim, że warunki przewidziane w art. 607b k.p.k. są spełnione.

Niezbędne elementy nakazu są określone w art. 607c k.p.k. , a sądy posługują się formularzem europejskiego nakazu aresztowania, określonym przez Ministra Sprawiedliwości w rozporządzeniu z dnia 20 kwietnia 2004 roku⁹.

---

⁹ Dz. U. 2004, nr 73, poz.664 ze zm.

Obecnie europejski nakaz aresztowania wydawany jest w procedurze sądowej, na wniosek prokuratora, jeżeli dotyczy osoby poszukiwanej w fazie postępowania przygotowawczego. W trakcie postępowania sądowego europejski nakaz aresztowania wydawany jest na wniosek sądu rejonowego lub z urzędu.

Wyłącznie właściwy jest sąd okręgowy, orzekający na posiedzeniu w formie postanowienia. Procedury dotyczy tylko art. 607a k.p.k., określający właściwość sądu. Szczegółowe kwestie wynikają z postanowień części ogólnej k.p.k.

Sąd orzeka na posiedzeniu, co wynika z art. 95 k.p.k. Orzeka w składzie jednego sędziego (art. 30 § 1 k.p.k.). W posiedzeniu mają prawo wziąć udział strony, jeżeli się stawią, co oznacza, że nie jest wymagane zawiadomienie stron o terminie posiedzenia (art. 96 § 1 i 2 k.p.k.).

Orzeczenie ma formę postanowienia, co wynika z art. 93 § 1 k.p.k. i nie jest zaskarżalne (art. 459 k.p.k.). Postanowienie wymaga uzasadnienia (art. 98 k.p.k.).

Postanowienie w przedmiocie wydania europejskiego nakazu aresztowania nie jest zaskarżalne.

Europejski nakaz aresztowania może być aktem rozpoczynającym poszukiwania europejskie, jeżeli w momencie wystawiania nakazu miejsce pobytu osoby poszukiwanej nie jest znane (art. 607d § 1) i wówczas odpis nakazu przekazywany jest do centralnej jednostki Policji współpracującej z Interpolem z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych. Po ustaleniu miejsca pobytu osoby poszukiwanej nakaz przekazywany jest bezpośrednio organowi sądowemu państwa wykonania nakazu.

Gdy miejsce pobytu osoby poszukiwanej jest znane w momencie wystawiania nakazu, a także po ustaleniu tego miejsca w wyniku poszukiwań, nakaz jest przekazywany bezpośrednio organowi sądowemu państwa wykonania. Powinien być przetłumaczony na język urzędowy tego państwa (art. 607c § 2 k.p.k.). W tym momencie odpis nakazu przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

Ze sformułowania art. 607d k.p.k. wynika, że złożenie odpisu nakazu Ministrowi Sprawiedliwości wymagane jest w momencie przekazania nakazu organowi sądowemu państwa wykonania, czyli nie jest to wymagane, gdy europejski nakaz aresztowania jest sporządzany bez wiedzy o miejscu pobytu poszukiwanej osoby i przekazywany Policji celem rozpoczęcia poszukiwań. Praktyka w zakresie przekazywania odpisów jest różna, niektóre sądy przekazują odpis Ministrowi

Sprawiedliwości od razu, a po ustaleniu miejsca pobytu poszukiwanego po raz drugi, z informacją o ustaleniu miejsca pobytu.

Ewidencją europejskich nakazów aresztowania zajmuje się Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości.

Dane do Ministerstwa przekazywane są obecnie na podstawie art. 326 – 328 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.¹⁰ Regulacje zawarte w Regulaminie są następujące:

§ 326.1. W przypadku, gdy miejsce pobytu osoby ściganej jest znane, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go bezpośrednio właściwemu organowi sądowemu państwa wykonania nakazu.

2. Odpis nakazu, o którym mowa w ust. 1 sąd okręgowy przesyła Ministrowi Sprawiedliwości w terminie 14 dni od dnia jego wydania.

3. Wraz z odpisem nakazu sąd przesyła Ministrowi Sprawiedliwości:

1) odpis postanowienia o wydaniu nakazu lub wyciąg z protokołu posiedzenia w przedmiocie wydania nakazu,

2) informację, do jakiego państwa nakaz został przesłany do wykonania.

§ 327.1. W przypadku, gdy miejsce pobytu osoby ściganej nie jest znane, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła jego odpis do komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji właściwej do spraw współpracy z Międzynarodową Organizacją Policji Kryminalnych INTERPOL, wraz z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych.

1a) W przypadku gdy miejsce pobytu osoby ściganej nie jest znane, a istnieje podejrzenie, że osoba ścigana może przebywać na terytorium państwa uczestniczącego w Systemie Informacyjnym Schengen, zwanym dalej „SIS”, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła w formie dokumentu elektronicznego nakaz (PDF) i jego tłumaczenie na język angielski (DOC, TXT lub RTF), w sposób

---

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, opubl. D.U. 2007, nr 38, poz. 249

Załącznik do zarządzenia nr 33/10/BDG Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 marca 2010r. – tekst ujednolicony na dzień 10 lutego 2011r., z uwzględnieniem zmian wprowadzonych zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości nr 210/10/BDG z dnia 4 listopada 2010 i nr 12/11/BDG z dnia 10 lutego 2011r.

zapewniający poufność i integralność przekazywanych danych, bezpośrednio na adres poczty elektronicznej Biura SIRENE, po czym dokonuje bezzwłocznie wpisu danych tej osoby do SIS.

2. Po ustaleniu miejsca pobytu osoby ściganej sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go właściwemu organowi sądowemu państwa wykonania nakazu, a odpis wraz z dokumentami wymienionymi w § 326 ust. 3 przesyła Ministrowi Sprawiedliwości.

3. Jeżeli w przypadku, o którym mowa w ust. 2 lub § 326 ust. 1, okaże się, że osoba ścigana przebywa na terytorium państwa uczestniczącego w SIS, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła w formie dokumentu elektronicznego nakaz (PDF) i jego tłumaczenie na język angielski (DOC, TXT lub RTF), w sposób zapewniający poufność i integralność przekazywanych danych, bezpośrednio na adres poczty elektronicznej Biura SIRENE, po czym dokonuje bezzwłocznie wpisu danych tej osoby do SIS.

4. Sąd Okręgowy niezwłocznie przesyła telefaksem do Biura SIRENE informację o dokonaniu wpisu danych osoby ściganej do SIS oraz o przesłaniu nakazu i jego tłumaczenia na język angielski na adres poczty elektronicznej Biura SIRENE.

§ 328 – dotyczy nakazu skierowanego do Polski.

Rejestr funkcjonuje w oparciu o Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Sprawiedliwości.¹¹ Paragraf 17 Regulaminu, regulujący zakres zadań Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji, zalicza do tych zadań m.in. prowadzenie ewidencji odpisów europejskich nakazów aresztowania wydanych przez sądy oraz europejskich nakazów aresztowania wydanych przez inne państwa członkowskie Unii Europejskiej (ust. 3) i monitorowanie terminowości wykonania europejskich nakazów aresztowania, informowanie Eurojustu o opóźnieniach i przyczynach opóźnień w ich wykonaniu (ust. 4).

Rejestr elektroniczny w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzony jest począwszy od 2009 roku i obejmuje tylko europejskie nakazy aresztowania

---

¹¹ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 marca 2010 roku w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości (załącznik), opubl. D. Urz. MS 2010, nr 2, poz. 13.

skierowane do konkretnych państw Unii Europejskiej, nie obejmuje zatem nakazów wydanych celem poszukiwania osób, których miejsce pobytu na terenie Unii nie jest znane (art. 607d k.p.k.).

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

IV. Ogólna statystyka europejskich nakazów aresztowania wysyłanych z Polski do państw Unii Europejskiej

Dane statystyczne dotyczące wysyłanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej europejskich nakazów aresztowania stawiają Polskę na pierwszym miejscu pod względem liczby wysyłanych nakazów aresztowania. Dziennik „Rzeczpospolita” opublikował w dodatku Prawo Co Dnia z dnia 14 kwietnia 2011 r. statystykę europejskich nakazów, podając następujące liczby:

- wszystkie państwa Unii Europejskiej wydały w roku 2009 ogółem 15 827 europejskich nakazów aresztowania, z czego 4 844 (30,60%) pochodziło z Polski. Wielkość udziału Polski w wydanych w krajach unijnych europejskich nakazów aresztowania wskazuje na potrzebę badania praktyki wydawania nakazów i podjęcia próby sformułowania diagnozy, co powoduje, że pod tym względem tak bardzo różni się od innych państw europejskich, skoro sama regulacja europejskiego nakazu aresztowania jest w państwach unijnych oparta na postanowieniach tej samej decyzji ramowej. Być może istnieje potrzeba zmiany praktyki lub zmiany przepisów prawa wewnętrznego.

Statystyka wydanych w Polsce europejskich nakazów aresztowania stanowi pewien problem. Do niedawna pełne dane dotyczące tej instytucji mogły pochodzić wyłącznie z prokuratur okręgowych, które prowadziły rejestry nakazów kierowanych do sądów, a następnie odnotowywały sposób ich załatwienia. W myśl art. 607a k.p. k. do 2010 roku podmiotem uprawnionym do występowania do sądu z wnioskiem o wydanie nakazu europejskiego był wyłącznie prokurator. Oczywiście nie było to rozwiązanie sensowne w tej części, w której potrzeba wydania nakazu wynikała w trakcie procedury sądowej (sprawa zawisła w sądzie, postanowienia o wykonaniu zawieszanej kary pozbawienia wolności, postanowienia o odwołaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary pozbawienia wolności, postanowienia o podjęciu postępowania karnego warunkowo umorzonego). Zostało to zracjonalizowane ustawą z dnia 5 listopada 2009 r.¹², która weszła w życie z dniem 8 czerwca 2010 r. Obecnie wniosek prokuratora niezbędny jest do wydania

---

¹² Ustawa z dnia 5 listopada 2009 o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009, nr 206, poz. 1589).

Europejskiego nakazu tylko w przypadkach, gdy potrzeba wydania powstała na etapie postępowania przygotowawczego.

Ogólna liczba europejskich nakazów aresztowania, według danych zebranych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, wysyłanych przez Polskę w latach 2005 – połowa 2011 przedstawia się następująco:

2005 - 530,

2006 - 988,

2007 - 1 791,

2008 - 2 114,

2009 - 2 353,

2010 - 2 128,

do końca maja 2011 - 954.

Dane te nie są pełne, bowiem nie uwzględniają informacji z Sądów Okręgowych w Bielsku Białej i Gorzowie Wielkopolskim, które to sądy dysponują tylko liczbami ogólnymi, bez rozbicia na lata i państwa, do których nakazy skierowano i z tych przyczyn można by je umieścić tylko w liczbach ogólnych, bez dalszej analizy.

Jeżeli chodzi o rozbicie na państwa, to jest ono zgodne z logiką istniejącej sytuacji. Najwięcej kieruje się do tych państwa, gdzie przebywa czasowo duża liczba Polaków (Wielka Brytania, Niemcy, Włochy, Hiszpania, Holandia, Irlandia). W nawiasach podaję liczbę europejskich nakazów aresztowania, jakie wpłynęły w tym samym okresie z tych państw do Polski.

Do Niemiec skierowano w roku 2005 – 243 nakazy (82), w 2006 – 346 nakazów (104), w 2007 – 539 nakazów (180), w 2008 – 608 nakazów (134), w 2009 – 651 nakazów (137), do połowy 2010 roku – 232 nakazy (117).

Do Wielkiej Brytanii skierowano w roku 2005 – 75 nakazów (1), w 2006 – 207 nakazów (6), w 2007 – 455 nakazów (11), w 2008 – 712 nakazów (17), w 2009 – 770 nakazów (20), i do połowy 2010 roku – 483 nakazy (32).

Do Włoch skierowano w 2005 roku – 26 nakazów (4), w 2006 – 56 nakazów (11), w 2007 – 116 nakazów (4), w 2008 – 110 nakazów (8), w 2009 – 65 nakazów (7), i do połowy 2010 roku – 52 nakazy (8).

Do Hiszpanii skierowano w 2005 roku – 36 nakazów (1), w 2006 – 76 nakazów (3), w 2007 – 100 nakazów (12), w 2008 – 140 nakazów (7), w 2009 – 144 nakazy (10) i do połowy 2010 roku – 144 nakazy (6).

Do Holandii skierowano w 2005 roku – 31 nakazów (1), w 2006 – 61 nakazów (3), w 2007 – 143 nakazy (8), w 2008 – 135 nakazów (14), w 2009 – 207 nakazów (6) i do połowy 2010 roku – 95 nakazów (2).

Do Irlandii skierowano w 2005 roku – 5 nakazów (brak), w 2006 – 29 nakazów (1), w 2007 – 105 nakazów (brak), w 2008 – 107 nakazów (1), w 2009 – 153 nakazy (3) i do połowy 2010 roku – 81 nakazów (8).

Brak jednak uzasadnienia dla istniejącej proporcji między liczbą nakazów z Polski i do Polski. Znaczna liczba Polaków przebywających w innych krajach europejskich może przekładać się na liczbę popełnianych przez nich przestępstw i konieczność ich ewentualnego poszukiwania zagranicą. Sytuację wyjaśnia dalsza analiza statystyczna (pkt V.) Przede wszystkim wynika z niej, że znakomita większość wydanych przez polskie sądy europejskich nakazów aresztowania dotyczy osób, wobec których powstała potrzeba wykonania kary pozbawienia wolności, z reguły z powodu zarządzenia wykonania kary orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Wyroki te zapadły więc w stosunku do sprawców nie najpoważniejszych przestępstw.

Liczba wydawanych w Polsce europejskich nakazów aresztowania stale rośnie, to nawet przy podniesionych powyżej kłopotach z kompletnością danych statystycznych jest oczywiste.

W tym samym czasie liczba europejskich nakazów aresztowania skierowanych do Polski przedstawia się następująco:

2005 - 116,

2006 - 158,

2007 - 247,

2008 - 239,

2009 - 246,

do połowy 2010 - 215.

Nawet biorąc pod uwagę znaczną mobilność polskich obywateli i dużą liczbę Polaków pracujących w innych państwach Unii Europejskiej, dysproporcja między liczbą europejskich nakazów aresztowania kierowanych z Polski do innych państw Unii i kierowanych z tych państw do Polski jest zaskakująca. I musi budzić niepokój. Nie tylko dlatego, że tak bardzo różni się od innych państw członkowskich Unii, ale i ze względu na znaczne wydatki i mnóstwo kłopotów wynikających z takiej liczby wysyłanych z Polski europejskich nakazów aresztowania.

Ponoszone koszty są oczywiste, i nie chodzi tylko o koszty tłumaczenia dokumentów, ale przede wszystkim o koszty transportu i konwojowania osób odsyłanych do Polski. Kłopoty związane są przede wszystkim z przejmowaniem osób zatrzymanych w innych państwach skutkiem europejskiego nakazu aresztowania. Ustawa nakazuje przejąć zatrzymaną osobę w ciągu 10 dni (art. 607n k.p.k. odpowiada wymaganiu decyzji ramowej – art. 23 ust. 2 decyzji ramowej i tak samo przedstawiają się regulacje obowiązujące w pozostałych państwach Unii). Dyrektywa i w ślad za nią ustawodawstwa europejskie pozwalają wyjątkowo na mocy porozumienia zainteresowanych państw odroczyć termin przekazania osoby, jeżeli przekazanie jej w okresie 10 dni „udaremniają okoliczności niezależne od któregośkolwiek z Państw Członkowskich” (art.23 ust. 3 decyzji ramowej). Odroczenie możliwe jest także „z ważnych przyczyn natury humanitarnej, na przykład, gdy zachodzą poważne podstawy do przypuszczenia, że zagrazi to w sposób ewidentny życiu lub zdrowiu osoby, której dotyczy wnioszek. Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania ma miejsce w terminie możliwie najkrótszym po ustąpieniu tych podstaw.” (art.23 ust. 4 decyzji ramowej). Dalej decyzja ramowa stanowi (art.23 ust.5), że „Po upływie terminów określonych w ust. 2-4 osoba nadal przebywająca w areszcie powinna zostać zwolniona.” Wiele państw traktuje to restrykcyjnie, słusznie nie chcąc przetrzymywać w aresztach osób zatrzymanych na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, więc w zasadzie w oparciu o zaufanie do innego państwa.

Próba wyjaśnienia istniejącej w Polsce praktyki, wyraźnie odbiegającej od praktyki innych państw może być podjęta na gruncie interpretacji prawa i na gruncie badania praktyki wystawiania europejskich nakazów aresztowania, choć niewątpliwie płaszczyzny te zazębiają się ze sobą.

Problem prawny to przede wszystkim zasada proporcjonalności i możliwość (słuszność) jej stosowania w prawie polskim w kontekście europejskiego nakazu aresztowania.

Termin „zasada proporcjonalności” pojawia się w decyzji ramowej Rady w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi w punkcie (7) preambuły w następującym kontekście: „(7) Jako że cel, jakim jest zastąpienie systemu wielostronnej ekstradycji zbudowany na fundamencie Europejskiej Konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. nie może zostać w sposób wystarczający osiągnięty przez działające jednostronnie Państwa Członkowskie, a natomiast z uwagi na rozmiary lub skutki możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Rada może przyjąć odpowiednie środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 5 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. **Zgodnie z zasadą proporcjonalności**, wymienioną w tym ostatnim artykule, niniejsza decyzja ramowa nie wykracza poza środki niezbędne dla osiągnięcia tego celu.”

Art. 5 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską w polskim tłumaczeniu nie odwołuje się do zasady proporcjonalności, a do zasady subsydiarności, która odnosi się do działań Unii i nie może być odnoszona do prawa wewnętrznego.

Chodzi więc o inną niż występująca w traktatach zasadą subsydiarności prawa unijnego, która nakazuje wprowadzać instrumenty unijne z należytą rozważą. Można nazwać ją zasadą proporcjonalności, w sensie proporcji pożytku z zastosowania instytucji do kosztów procedury.

Oczywiście wśród państw członkowskich Unii Europejskiej są takie, które w odniesieniu do ścigania karnego stosują ściśle zasadę legalizmu ścigania i takie, które dopuszczają w tym zakresie większy lub mniejszy oportunizm. Polska należy do pierwszej grupy.

Kodeks postępowania karnego w art. 10 zawiera tzw. zasadę legalizmu ścigania („§ 1. Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu. § 2.

Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo.”).

Europejski nakaz aresztowania może zostać sporządzony celem uzyskania osoby, której postawiono zarzut popełnienia przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności co najmniej 1 roku oraz gdy osoba poszukiwana jest w związku z wykonaniem kary co najmniej 4 miesięcy pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności w takim rozmiarze (z art. 607b k.p.k. wynika, że nie jest dopuszczalne wydanie europejskiego nakazu aresztowania, gdy przestępstwo zarzucane zagrożone jest karą pozbawienia wolności do roku oraz gdy pozostała do wykonania kara pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności nie przekracza 4 miesięcy).

Nie można zatem ze względu na zagrożenie karą poszukiwać europejskim nakazem aresztowania osoby, której zarzucono jedno z następujących przestępstw z kodeksu karnego:

- art. 161 § 2 (narażenie na zarażenie chorobą weneryczną lub zakaźną),
- art. 178a § 2 (prowadzenie w stanie nietrzeźwości innego pojazdu niż mechaniczny),
- art. 181 § 5 (nieumyślne spowodowanie zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym),
- art. 186 § 3 (nieumyślne niedopełnienie obowiązku utrzymania urządzeń zabezpieczających w należyтым stanie),
- art. 187 § 2 (nieumyślne zniszczenie wartości przyrodniczej prawnie chronionego terenu),
- art. 193 (naruszenie miru domowego),
- art. 202 § 1 (publiczne prezentowanie treści pornograficznych),
- art. 212 § 1 i 2 (zniesławienie),
- art. 216 § 1 i 2 (zniewaga),
- art. 217 (naruszenie nietykalności cielesnej),
- art. 218 § 2 (odmowa przyjęcia do pracy sędownie przywróconej osobie),
- art. 220 § 2 (nieumyślne narażenie pracownika na niebezpieczeństwo w pracy).

- art. 221 (niezawiadomienie o wypadku przy pracy),
- art. 226 (znieważenie funkcjonariusza publicznego),
- art. 227 (przywłaszczenie funkcji),
- art. 242 § 2 (nie powrót do zakładu karnego z przepustki lub przerwy),
- art. 255 § 3 (publiczne pochwalanie popełnienia przestępstwa),
- art. 261 (znieważenie pomnika),
- art. 263 § 4 (nieumyślne spowodowanie utraty legalnie posiadanej broni palnej),
- art. 271 § 2 (wypadek mniejszej wagi przy poświadczeniu nieprawdy),
- art. 278 § 3 (wypadek mniejszej wagi przy kradzieży).
- art. 284 § 3 (wypadek mniejszej wagi przy przywłaszczeniu),
- art. 287 § 2 (wypadek mniejszej wagi przy oszustwie komputerowym),
- art. 288 § 2 (wypadek mniejszej wagi przy uszkodzeniu cudzej rzeczy),
- art. 291 § 2 (wypadek mniejszej wagi przy paserstwie),
- art. 303 § 3 (wypadek mniejszej wagi przy nierzetelnym prowadzeniu dokumentacji),
- art. 312 (puszczenie w obieg fałszywych pieniędzy otrzymanych jako prawdziwe),
- art. 338 § 1 i 2 (samowolne oddalenie się przez żołnierza),
- art. 342 § 2 (wypadek mniejszej wagi samouszkodzenia się przez żołnierza),
- art. 361 § 2 (wypadek mniejszej wagi samowolnego użycia statku powietrznego lub wodnego w przez żołnierza),
- art. 362 § 2 (wypadek mniejszej wagi użycia pojazdu wojskowego przez żołnierza).

Wszystkie pozostałe przestępstwa z kodeksu karnego opatrzone są sankcją spełniającą wymagania art. 607b, zatem możliwe jest wystawienie europejskiego nakazu aresztowania. Oczywiście w świetle sankcji w kodeksie karnym wymaganie

zawarte w art. 607b stanowi minimalne ograniczenie. Postawienie każdego innego zarzutu popełnienia przestępstwa poza wymienionymi powyżej pozwala na poszukiwanie podejrzanego europejskim nakazem aresztowania.

Wymaganie co do kary zawarte w art. 607b – pozbawienie wolności co najmniej 4 miesięcy dotyczy nie kary wymierzonej, a takiej, która pozostała do wykonania. Obejmuje zatem przypadki:

- kary bezwzględnego pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze co najmniej 4 miesięcy,
- kary pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej 4 miesięcy orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli zarządzone zostało jej wykonanie,
- kary, która pozostała do wykonania w wymiarze co najmniej 4 miesięcy po odwołaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia.

V. Szczegółowa analiza próby badawczej

Istotna dla badanego zagadnienia jest kwestia ustalenia w jakich sprawach, wobec jakiego rodzaju sprawców i na jakim etapie postępowania wydawane są w Polsce europejskie nakazy aresztowania.

Postawiłam następujące hipotezy badawcze, co do których podczas szczegółowej analizy badanego materiału podejmę próbę ich weryfikacji:

---- **Organy ścigania a także sądy, stosując się do wyraźnej normy prawa karnego procesowego o legalizmie ścigania, nie dokonują żadnej selekcji przypadków, w których możliwe jest wystawienie europejskiego nakazu aresztowania celem wszczęcia poszukiwań międzynarodowych, a następnie wysłanie tego nakazu do państwa, w którym osobę zatrzymano celem jej wydania do Polski.**

Próba badawcza pochodzi z trzech różnych źródeł i wyłoniona została w następujący sposób:

1. W Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości przeprowadzono w 2008 roku badanie praktyki wydawania europejskiego nakazu aresztowania, którego wyniki potraktowałam jako próbę porównawczą. Badanie to przeprowadzono w 19 prokuraturach okręgowych (Poznań, Kraków, Gdańsk, Białystok, Wrocław, Łódź, Świdnica, Sieradz, Konin, Częstochowa, Szczecin, Rzeszów, Siedlce, Przemyśl, Łomża, Włocławek, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Lublin), z których uzyskano próbę **198 nakazów aresztowania**. Zbadano je w następującym zakresie, istotnym dla wyciągnięcia wniosków: - na jakim etapie postępowania wydano europejski nakaz aresztowania, - obywatelstwo osoby poszukiwanej, - płeć poszukiwanej osoby, - wiek poszukiwanej osoby, - kwalifikacja prawna (podstawowa) zarzutu, w związku z którym wydano europejski nakaz aresztowania, - skierowania do określonego państwa UE (jakiego) lub poszukiwań międzynarodowych, - uwzględnienia wniosku przez sąd lub odmowy wydania europejskiego nakazu.
2. W 2011 roku (kwiecień – maj) zbadalam europejskie nakazy aresztowania zarejestrowane w rejestrze Ministerstwa Sprawiedliwości (**141 europejskich nakazów aresztowania** skierowanych do konkretnych państw UE,

zarejestrowanych do 15 czerwca 2011 roku (ostatnie 141 zarejestrowanych nakazów).

3. W 2011 roku (kwiecień – maj) zbadalam również wnioski o wydanie europejskich nakazów aresztowania skierowane przez prokuratury do odpowiednich sądów okręgowych w ostatnim okresie (2 kwartały 2011 i koniec roku 2010). Do wybranych prokuratur okręgowych skierowałam prośbę o przekazanie do zbadania ostatnich 15 nakazów aresztowania zarejestrowanych w 2011 roku wraz z kopią rejestru. W przypadku, gdyby do czerwca 2011 roku skierowano mniej niż 15 wniosków, prosiłam o 15 wstecz poczynając od końca czerwca 2011.

Otrzymałam materiał badawczy, na który złożyło się **105 spraw**, pochodzących z:

- Prokuratury Okręgowej w Białymstoku – 9 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Częstochowie – 2 sprawy,
- Prokuratury Okręgowej w Gdańsku – 9 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Gorzowie Wielkopolskim – 6 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Katowicach – 7 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Koninie – 1 sprawa,
- Prokuratury Okręgowej w Krakowie – 1 sprawa,
- Prokuratury Okręgowej w Lublinie – 16 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Łodzi – 14 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Łomży – 1 sprawa,
- Prokuratury Okręgowej w Poznaniu – 15 spraw,
- Prokuratury Okręgowej w Przemyślu – 2 sprawy,
- Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie – 4 sprawy,
- Prokuratury Okręgowej w Sieradzu – 2 sprawy,
- Prokuratury Okręgowej w Szczecinie – 14 spraw,
- Prokuratury Okręgowej we Wrocławiu – 2 sprawy,

Łącznie zbadalam 105 spraw z ostatniego okresu (I półrocza 2011). Europejskie nakazy aresztowania zbadalam pod wzgledem cech, które uwzględnione były w badaniu z 2008 roku.

Szczegółowe wyniki badania próby (**198 spraw**) z 2008 roku przedstawiają się następująco:

1. Europejski nakaz aresztowania wydano:

- w postępowaniu przygotowawczym (status: podejrzany) – 27 spraw - 13,6%
- w postępowaniu rozpoznawczym (sądowym, status: oskarżony) – 53 sprawy - 26,8%,
- w postępowaniu wykonawczym (status : skazany) – 102 sprawy - 51,5%,
- 1 sprawa, gdzie osoba ścigana miała jednocześnie więcej niż jeden status - 0,5%,
- brak danych co do statusu osoby – 15 spraw - 7,6%.

2. Obywatelstwo osoby poszukiwanej europejskim nakazem aresztowania:

- obywatelstwo polskie – 193 osoby - 97,5%,
- inne obywatelstwo - 5 osób - 2,5% (2 obywateli Armenii i 3 obywateli Niemiec).

3. Płeć osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania:

- mężczyzna – 184 - 92,9%,
- kobieta – 14 - 7,1%.

4. Wiek osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania:

- osoby powyżej 50 lat – 28,
- osoby między 40. a 49. rokiem życia – 34,
- osoby między 35. a 39. rokiem życia – 56,
- osoby między 30. a 34. rokiem życia - 34,
- osoby między 25. a 29. rokiem życia - 37,
- osoby między 20. a 24. rokiem życia – 5,
- osoby poniżej 20. roku życia – 0.

Co do 4 osób brak danych o wieku (dokumenty zanonimizowane).

5. Kwalifikacja prawna postawionego zarzutu (podstawowego, czyli tego, za który groziła najsurowsza kara):

- przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 10,

- przestępstwa przeciwko mieniu – 125,
- przestępstwo nie alimentacji – 13,
- wymuszenie (224 k.k.) – 2,
- przestępstwa przeciwko dokumentom – 5,
- zabójstwo – 1,
- inne przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – 4,
- przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu – 3,
- przestępstwa związane z narkotykami – 10.

Inne zarzuty pojawiały się sporadycznie, a niekiedy trudno było wskazać podstawowy zarzut.

6. Państwo, do którego skierowano europejski nakaz aresztowania:

- poszukiwania międzynarodowe – 172 sprawy – 86,9%,
- Austria – 1 osoba – 0,5%,
- Belgia – 3 osoby – 1,5%,
- Francja – 1 osoba – 0,5%,
- Grecja – 1 osoba – 0,5%,
- Holandia – 2 osoby – 1%,
- Niemcy – 11 osób – 5,6%,
- Szwecja – 1 osoba – 0,5%,
- Wielka Brytania – 5 osób – 2,5%,
- Włochy- 1 osoba – 0,5%.

7. Uwzględnienie przez sąd wniosku prokuratora o wydanie europejskiego nakazu aresztowania:

- w 191 przypadkach sąd uwzględnił wniosek prokuratura i wydał europejski nakaz aresztowania – 96,5%,
- w 6 przypadkach sąd odmówił wydania europejskiego nakazu aresztowania – 3% spraw,- w 1 przypadku postępowanie zostało umorzone bez wydania europejskiego nakazu – 0,5%.

Badanie spraw (141) zarejestrowanych ostatnio w rejestrze Ministerstwa Sprawiedliwości dało następujące rezultaty liczbowe:

1. Co do etapu postępowania, w którym wydano nakaz:

- w postępowaniu przygotowawczym (podejrzany) wydano - 25 nakazów,
- w postępowaniu rozpoznawczym (oskarżony) wydano – 14 nakazów,
- w postępowaniu wykonawczym (skazany) wydano – 102 nakazy.

2. Co do obywatelstwa osoby ściganej:

- obywatelstwo polskie – 136 osób,
- obywatelstwo obce – 5 osób , w tym: 1 obywatel Litwy, 1 – obywatel Czech, 1 – obywatel Bangladeszu, 1 – obywatel Armenii, 1 – obywatel Niemiec.

3. Płeć osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania:

- mężczyzna – 137 osób,
- kobieta – 4 osoby.

4. Wiek osoby ściganej:

- osoby powyżej 50. roku życia - 13 osób
- osoby między 40. a 49. rokiem życia – 15
- osoby między 35. a 39. rokiem życia – 25
- osoby między 30. a 34. rokiem życia - 34
- osoby między 25. a 29. rokiem życia - 39
- osoby między 20. a 24. rokiem życia - 14
- osoby poniżej 20. roku życia – 1

5. Kwalifikacja zarzutu (podstawowego, za który groziła najsurowsza kara):

- przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 7,
  - przestępstwa przeciwko mieniu – 63,
  - przestępstwo nie alimentacji – 8,
  - wymuszenie (art. 224 k.k.) – 4,
  - zgwałcenie – 1,
  - przestępstwa przeciwko dokumentom – 2,
  - przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – 1,
  - przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – 8,
  - przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (wyłudzenia kredytów) – 16,
  - przestępstwa związane z narkotykami – ,
  - przestępstwa skarbowe – 2,
- Inne zarzuty pojawiały się sporadycznie.

6. Państwo, do którego skierowano europejski nakaz aresztowania:

- Austria – 4 osoby,
- Belgia – 2 osoby,
- Czechy – 1 osoba,
- Dania – 1 osoba,
- Francja – 9 osób,
- Grecja – 4 osoby,
- Hiszpania – 10 osób,
- Holandia – 9 osób,
- Irlandia – 15 osób,
- Litwa – 2 osoby,
- Niemcy – 27 osób,
- Szwecja – 3 osoby,

- Włochy – 3 osoby,
- Wielka Brytania – 49 osób.

2 osoby w badanej próbie były poszukiwane trybem poszukiwań międzynarodowych, mimo że powinien obejmować tylko europejskie nakazy aresztowania skierowane do konkretnych państw.

7. Wykaz prowadzony przez Ministerstwo Sprawiedliwości jest **ewidencją nakazów aresztowania wydanych** przez sądy, nie pozwala więc na ustalenie w ilu przypadkach sądy odmówiły wydania nakazu na wniosek prokuratora lub sądu rejonowego. Wniosków o wydanie nakazu europejskiego było z pewnością więcej niż liczba uwzględnionych wniosków.

Badanie spraw uzyskanych z wybranych prokuratur okręgowych (**105 spraw**) dało następujące rezultaty liczbowe:

1. Sprawy dotyczące innego etapu postępowania karnego niż postępowanie przygotowawcze znalazły się w próbie badawczej wyłącznie przypadkowo, ponieważ poczynając od czerwca 2010 roku prokuratura wnioskowała o wydanie europejskiego nakazu aresztowania tylko w postępowaniu przygotowawczym. W próbie badawczej znalazły się 4 takie sprawy. Wszystkie pochodziły z okresu przed 8 czerwca 2010 roku.
2. Co do obywatelstwa osoby ściganej:
  - obywatelstwo polskie miało 97 osób,
  - obywatelstwo obce – 8 osób, w tym: 1 obywatel Niemiec, 1 obywatel Rumunii, 1 obywatel Holandii, 2 obywateli Hiszpanii, 1 obywatel Francji, 1 obywatel Chorwacji, 1 obywatel Rosji.
3. Płeć osoby ściganej:
  - mężczyźni – 94 osoby,
  - kobiety – 11 osób.

4. Wiek osoby ściganej:

- osoby powyżej 50. roku życia – 14,
- osoby między 40. a 49. rokiem życia – 16,
- osoby między 35 a 39. rokiem życia – 16,
- osoby między 30. a 34. rokiem życia – 14,
- osoby między 25. a 29. rokiem życia – 17,
- osoby między 20. a 24. rokiem życia – 6.

Nie było osób młodszych.

Co do 22 osób nie można było ustalić wieku (sprawy nadesłane po anonimizacji).

5. Kwalifikacja zarzutu podstawowego (za który groziła najsurowsza kara):

- przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 7,
- przestępstwa przeciwko mieniu – 53,
- przestępstwo nie alimentacji – 5,
- przestępstwa przeciwko dokumentom – 4,
- zabójstwo – 4,
- inne przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – 7,
- przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu – 4,
- wymuszenie (art. 224 k.k.) – 2,
- przestępstwa związane z narkomanią – 9,
- przestępstwa skarbowe – 2,

Inne zarzuty pojawiały się sporadycznie.

6. Państwo, do którego skierowano europejski nakaz aresztowania:

- poszukiwania międzynarodowe – 102 osoby,
- Wielka Brytania – 3 osoby,
- Rumunia – 1 osoba.

7. Badanie obejmowało wnioski skierowane przez prokuratorów do sądów okręgowych, które mogły zostać przez sądy uwzględnione lub nie. W 105 zbadanych sprawach:

- wydano europejskie nakazy aresztowania w 70 sprawach,
- odmówiono wydania w 15 sprawach,

- 20 spraw w momencie badania nie było jeszcze zakończone.

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

VI. Wnioski z przeprowadzonych badań

1. Wnioski dotyczące osób ściganych europejskim nakazem aresztowania

Wnioski kierowane z Polski do innych państw Unii Europejskiej dotyczą przede wszystkim obywateli polskich. Cała próba badawcza obejmowała 444 osoby, z których 426 miało polskie obywatelstwo. Obywatelom obcym zarzucano popełnienie przestępstwa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Europejskim nakazem aresztowania ścigani są w większości mężczyźni. Badane wnioski dotyczyły 415 mężczyzn i 29 kobiet. Nie odbiega to od udziału kobiet w populacji osób ściganych w związku z popełnieniem przestępstwa.

Wiek osób ściganych europejskim nakazem aresztowania nie charakteryzuje tej grupy w żaden szczególny sposób.

2. Wnioski dotyczące spraw, w których wydano ENA

W 339 badanych sprawach (198 badanych w 2008 roku i 141 ostatnio zarejestrowanych w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości) **można było ustalić etap postępowania karnego, w którym wydano europejski nakaz aresztowania co do 323 osób.**

Rozkład okazał się zaskakujący (słowo „zaskakujący” użyte zostało świadomie, jako najlepiej oddające to, jak wyniki badań odbiegają od powszechnie panującej opinii, że europejski nakaz aresztowania jest instrumentem ścigania karnego związanym z poszukiwaniem osób podejrzanych o popełnienie poważnych przestępstw celem postawienia ich przed sądem) :

- na etapie postępowania przygotowawczego (status: podejrzany) wydano europejski nakaz aresztowania wobec 52 osób, co stanowi 16,1 % próby;
- na etapie postępowania rozpoznawczego (status: oskarżony) europejski nakaz aresztowania wydano wobec 67 osób, co stanowi 20,74% próby;

- na etapie postępowania wykonawczego (status: skazany) wydano europejski nakaz aresztowania wobec 204 osób, co stanowi 63,16% próby.

Rozkład ten warto zestawić z danymi z rejestru europejskich nakazów aresztowania prowadzonego przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Pełny rejestr europejskich nakazów aresztowania za rok 2010 i za rok 2011 (do końca maja) kierowanych do konkretnych państw Unii Europejskiej wykazuje następujący rozkład według etapu postępowania karnego, w którym nakaz wydano:

W roku 2010 na ogólną liczbę 2128 zarejestrowanych europejskich nakazów aresztowania :

postępowania przygotowawczego (ścigany) dotyczyło 158 nakazów (7,43%),

postępowania rozpoznawczego (oskarżony) dotyczyło 146 nakazów (6,86%),

postępowania wykonawczego (skazany) dotyczyło 1824 nakazy (85,71%).

W roku 2011 (do końca maja) na ogólną liczbę 954 zarejestrowanych europejskich nakazów aresztowania:

postępowania przygotowawczego (ścigany) dotyczyło 41 nakazów (4,3%),

postępowania rozpoznawczego (oskarżony) dotyczyło 145 nakazów (15,2%),

postępowania wykonawczego (skazany) dotyczyło 768 nakazów (80,5%).

Na taki obraz statystyczny nie rzutuje fakt, że rejestr obejmuje tylko europejskie nakazy aresztowania skierowane do konkretnego państwa. Nie ma bowiem nakazu, który w tym rejestrze w odpowiednim momencie się nie znajdzie. W momencie ustalenia miejsca pobytu osoby poszukiwanej musi zostać wydany nakaz kierowany do konkretnego państwa i wówczas zostanie zarejestrowany w tym rejestrze.

Natomiast ogólna liczba nakazów kierowanych w każdym roku z Polski obejmuje, obok takich, które już znalazły się w rejestrze Ministerstwa Sprawiedliwości, również nakazy kierowane do międzynarodowych poszukiwań.

Nakazy dotyczące osób skazanych obejmują trzy grupy osób:

1. Skazanych na karę pozbawienia wolności, którzy nie stawili się celem jej odbycia.
2. Skazanych na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wobec których sąd nakazał wykonanie zawieszony dotychczas kary.
3. Skazanych, którzy zostali warunkowo przedterminowo zwolnieni z dalszego odbywania kary pozbawienia wolności, a następnie sąd odwołał warunkowe przedterminowe zwolnienie.

Jedynym kryterium, jakim kieruje się sąd wydając w takich przypadkach europejski nakaz aresztowania jest okres kary, jaki pozostał do wykonania. Zgodnie z art. 607b k.p.k. nie może być to mniej niż 4 miesiące. Taka regulacja oczywiście oznacza, że w zestawieniu z obowiązującą w Polsce zasadą legalizmu ścigania, od której wyjątki muszą mieć źródło w ustawie, europejskie nakazy aresztowania będą kierowane z Polski w błahych sprawach.

Pytanie, dlaczego problem ten nie pojawiał się w przypadkach ekstradycji, mimo że k.p.k. nie przewiduje żadnych wymagań co do tzw. przestępstwa ekstradycyjnego przy kierowaniu przez Polskę wniosku ekstradycyjnego. Wobec wymagania wzajemności przy ekstradycji na podstawie k.p.k. za ekstradycyjne w rozumieniu polskiego prawa uznaje się w zasadzie przestępstwo, które jest zagrożone karą roku lub więcej pozbawienia wolności albo, gdy ekstradycja dotyczy osoby skazanej, wymierzono jej karę pozbawienia wolności co najmniej jednego roku (argument z art. 604 § 2 pkt 5).

Europejska konwencja o ekstradycji za przestępstwo ekstradycyjne uznaje takie, za które jest zagrożone w obu zainteresowanych państwach karą pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej jednego roku pozbawienia wolności lub karą surowszą albo za czyn sprawcy można orzec środek zabezpieczający w takim samym wymiarze. W postępowaniu wykonawczym wymaga się, żeby orzeczona kara lub środek zabezpieczający wynosił co najmniej 4 miesiące.

Ekstradycja nie była jednak procedurą stosowaną na znaczną skalę. Przesądził o tym zapewne fakt, że ekstradycja jest skomplikowanym instrumentem sądowo-administracyjnym, który ze względu na trudną procedurę nie był stosowany w sprawach drobnych nawet, gdy ustawa wyraźnie tego nie

zakazywała. Ekstradycja, wobec swego sądowno-administracyjnego charakteru, nie jest postrzegana jako zwykły instrument ścigania, którego dotyczy zasada legalizmu ścigania karnego.

Europejski nakaz aresztowania stał się zwykłą procedurą sądową, nie angażującą w żadnej mierze władzy administracyjnej. Słusznie więc przy takim brzmieniu przepisu statuującego zasadę legalizmu ścigania karnego zarówno prokuratury jak sędziowie czują się związani zasadą legalizmu, nakazującą organom ścigania wszcząć i przeprowadzić postępowanie przygotowawcze, a prokuraturze wnieść i popierać akt oskarżenia o każde przestępstwo ścigane z urzędu. Zasada legalizmu sformułowana w art. 10 k.p.k. dotyczy również sądów, do których również adresowana jest norma zawarta w art. 10 § 2 k.p.k., pozwalająca na zwolnienie od odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwo tylko w wypadkach określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym. Gdy wprowadzono europejski nakaz aresztowania jako zwykły instrument ścigania karnego w każdym stadium postępowania, sądy uznały, że ma być on stosowany bez ograniczeń, gdy spełnione są wszystkie przesłanki jego zastosowania.

Warto odnieść się w tym miejscu do sformułowania art. 607a, w którym użyty jest zwrot „sąd okręgowy (...) może wydać europejski nakaz aresztowania.” Słowo „może” używane w przepisach k.p.k. oczywiście nie oznacza dowolności w stosowaniu instytucji procesowych. Prawo ma być stosowane równo do wszystkich obywateli, co w rozumieniu sędziów oznacza, że gdy poszukiwany przebywa na terytorium Polski stosuje się list gończy, a gdy zagranicą - europejski nakaz aresztowania. Art. 279 § 1 k.p.k. w odniesieniu do listu gończego również używa zwrotu „sąd lub prokurator może wydać postanowienie poszukiwania go listem gończym.” Trzeba uznać, że w zestawieniu z zasadą legalizmu ścigania słowo „może” nie oznacza po stronie sędziego żadnego wyboru (może wydać list gończy lub europejski nakaz aresztowania – może nie wydać) a tylko oznacza, że instytucja może zostać zastosowana, jeżeli spełnione są przesłanki jej dopuszczalności.

Wydaje się, że takie rozumienie przepisów przez prokuratorów i sędziów powoduje, że europejskie nakazy aresztowania wydawane są w sprawach drobnych. Wydaje się również, że nie ma podstaw do innego rozumienia

przepisów k.p.k., szczególnie takiego, które pozwalałoby na inne traktowanie osób ściganych, które przebywają zagranicą niż tych, którzy są w kraju.

W jak drobnych sprawach sądy wydają europejskie nakazy aresztowania? Warto przytoczyć w tym miejscu przykłady takich spraw.

1. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze (II Kop 45/11) wydał na etapie postępowania przygotowawczego europejski nakaz aresztowania z następującym opisem zarzutu:
„3 czerwca 2003 roku we Wschowie z pokoju otwartego mieszkania wykorzystując nieuwagę domowników zabrał 850 zł.”
2. Sąd Okręgowy w Kielcach (III Kop 12/07) na etapie postępowania sądowego (rozpoznawczego) wydał europejski nakaz aresztowania z takim opisem zarzutu: „W 1995 roku w Kielcach używał jako autentyczny podrobiony dokument w postaci dowodu rejestracyjnego na samochód marki Opel Ascona.”
3. Sąd Okręgowy w Rzeszowie (II Kop 22/09) na etapie postępowania wykonawczego wydał europejski nakaz aresztowania wobec skazanego, który został skazany na karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 3 lata, następnie zarządzono wykonanie tej kary, skazany zaczął ją odbywać, udzielono mu przerwy, z której nie powrócił. Skazany został za dwie kradzieże z włamaniem żywności o wartości 100 zł oraz jednokrotne udzielenie innej osobie środka odurzającego (w 1997 roku).
4. Sąd Okręgowy w Katowicach (XVI Kop 60/10) na etapie postępowania wykonawczego wydał europejski nakaz aresztowania wobec skazanego na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z której po zaliczeniu tymczasowego aresztowania pozostało do wykonania 1 rok i 25 dni. Skazany został za dwa przestępstwa usiłowania zabrania samochodu w celu krótkotrwałego użycia oraz za jedno usiłowanie rozboju, w którym chciał zabrać 15 zł.
5. Sąd Okręgowy w Katowicach (XXI Kop 32/07) na etapie postępowania przygotowawczego wydał europejski nakaz aresztowania wobec osoby, której zarzucono następujący czyn: 22 czerwca 2003 roku działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i doprowadzenia do niekorzystnego

rozporządzenia mieniem w kwocie 200 zł groził pobiciem, ale pokrzywdzony pieniędzy nie wydał.

6. Sąd Okręgowy w Tarnowie (II Kop 88/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym wobec skazanego na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zarządzono wykonanie tej kary. Zarzucane przestępstwo polegało nACHYLANIU się od alimentowania syna w latach 2001 – 2002 w kwocie 60 zł miesięcznie., Zaległość wynosiła 600 zł.
7. Sąd Okręgowy w Rzeszowie (II Kop 65/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym wobec skazanego w 2009 roku na 9 miesięcy ograniczenia wolności, następnie zamienione na 135 dni pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 178a.
8. Sąd Okręgowy w Szczecinie (III Kop 36/11) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu przygotowawczym wobec podejrzanego o to, że w 2009 roku działając w krótkich odstępach czasu w porozumieniu z innymi osobami zabrał w celu przywłaszczenia 3 pary spodni i koszulkę T-shirt o wartości 536,99 zł na szkodę firm Cubus i H/M.
9. Sąd Okręgowy w Bielsku Białej (III Kop 30/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w stosunku do skazanego na karę łączną 1 roku w zawieszeniu na 3 lata, która postanowiono wykonać wobec faktu, że skazany nie naprawił szkody wyrządzonej przestępstwem. Czyny polegały na kradzieży telefonu komórkowego, którego skazany następnie używał i nie zapłacił faktur na kwoty 259,92 zł i 109,18 zł oraz grożeniu pobiciem.
10. Sąd Okręgowy w Koszalinie (II Kop 26/11) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego w 2004 roku na karę pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na lat 5 za kradzież telefonu komórkowego o wartości 1000 zł. W 2009 roku zarządzono wykonanie tej kary.
11. Sąd Okręgowy w Bielsku Białej wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego w 2007 roku na karę 8 miesięcy pozbawiania wolności za to, że w okresie od sierpnia 2006 do listopada 2006 w Bielsku Białej w budynku 10pietrowym przy ul. Czystej

5 dokonał uszkodzenia elewacji wewnętrznej przez pomalowanie markerem na klatce schodowej. Szkoda została wyceniona na 1 756,30 zł.

12. Sąd Okręgowy w Lublinie wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 3 lata. Zarządzono wykonanie kary. Czyn popełniony w 2006 roku polegał na tym, że podczas legitymowania przez 2 sierżantów sztabowych szarpał się, groził funkcjonariuszom pozbawieniem życia i znieważał ich.
13. Sąd Okręgowy w Kielcach (III Kop 261/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego w 1997 roku na 1 rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. W 1999 roku zarządzono wykonanie kary. Czyn przypisany skazanemu polegał na tym, że w nocy z 22 na 23 lutego 1997 roku w Starachowicach działając w zamiarze dokonania kradzieży z włamaniem przedmiotów z Fiata 126p otworzył drzwi silnym szarpnięciem i niczego nie ukradł, bo w samochodzie nic nie było.
14. Sąd Okręgowy w Warszawie (VIII Kop 144/08) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu przygotowawczym co do podejrzanego o to, że w dniu 10 lipca 1995 roku w Warszawie obiecał udzielić korzyści majątkowej w wysokości 160 zł oraz połowę zakwestionowanego alkoholu dwóm funkcjonariuszom Policji w zamian za odstąpienie od zatrzymania.
15. Sąd Okręgowy w Lublinie (IV Kopo 84/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym wobec osoby skazanej w 2007 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zarządzono wykonanie kary. Skazanie nastąpiło za kradzież renty na szkodę zmarłej (1685, 82 zł) popełnioną w 1997 roku.
16. Sąd Okręgowy w Sieradzu (II Kop 16/08) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 2 lata za przestępstwo z art. 178a k.k. (prowadził samochód w stanie nietrzeźwości i bez uprawnień). Zarządzono wykonanie tej kary.
17. Sąd Okręgowy w Poznaniu (III Kop 172/08) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na

3 lata. Zarządzono wykonanie kary w związku ze skazaniem z art. 178a k.k. Opis czynu, za który nastąpiło skazanie jest następujący: 17 kwietnia 2003 roku we Wronkach woj. Wielkopolskie znajdując się w stanie nietrzeźwym w trakcie przeprowadzanej interwencji domowej przez funkcjonariuszy Policji z Komisariatu Policji we Wronkach przemocą polegającą na szarpaniu się, kopaniu nogami, odpychaniu rękoma i ciałem, zapieraniu się, naruszał ich nietykalność cielesną podczas i w związku z pełnionymi obowiązkami służbowymi oraz zmuszał do zaniechania prawnej czynności służbowej polegającej na umieszczeniu go w radiowozie.

18. Sąd Okręgowy w Suwałkach (II Kop 81/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności za to że 9 stycznia 2010 w Suwałkach będąc skazanym za przestępstwo umyślne podobne na karę pozbawienia wolności w ciągu 5 lat po odbyciu ponad 6 miesięcy pozbawienia wolności działając wspólnie i w porozumieniu z M.D. dokonał umyślnego uszkodzenia samochodu w ten sposób, że dokonał wgniecenia na pokrywie silnika oraz zarysowań przedniego zderzaka i obudowy prawego lusterka tego pojazdu.
19. Sąd Okręgowy w Koszalinie wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za to że uderzył w reklamę kawiarni Romantica (szkoda 951,60 zł) oraz na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za posiadanie marihuany.
20. Sąd Okręgowy w Poznaniu (III Kop 207/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności za prowadzenie w 2007 roku samochodu mimo orzeczonego w 2006 roku zakazu prowadzenia na 2 lata. Skazany zwrócił się o odroczenie wykonania kary, co sąd uczynił. Następnie sąd w 2009 roku odmówił ponownej prośbie o odroczenie wykonania kary i skazany nie stawił się do zakładu karnego.
21. Sąd Okręgowy w Tarnowie (II Kop 102/10) wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu wykonawczym w sprawie skazanego w 2004 roku na 1 rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 3 lata. Po zarządzeniu wykonania kary skazany odbył 6 miesięcy, po czym

został warunkowo przedterminowo zwolniony z odbycia reszty kary. Zarządzono jej wykonanie, ponieważ skazany nie wykonał jednego z nałożonych obowiązków. Czyn został opisany następująco: do 16 lipca 2004 roku posiadał 1 pocisk o średnicy 7,62 mm i plastyczną substancję wybuchową PMW w ilości 0,126 kg, którą następnie odstąpił innej osobie.

22. Sąd Okręgowy w Sieradzu (II Kop 8/08) wydał europejski nakaz aresztowania w sądowym postępowaniu rozpoznawczym w sprawie oskarżonego o to że we współsprawstwie z inną osobą ukraść w Kaufalandzie 2 narzuty o wartości łącznej 454 zł.

23. Sąd Okręgowy w Lublinie (IV Kop 151/10) na wniosek Prokuratora wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu przygotowawczym w sprawie podejrzanego o następujący czyn: W dniu 4 maja 2001 roku w Puławach, województwa lubelskiego, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą wziął udział w pobiciu Ł.M. w ten sposób, że kopał go po głowie, brzuchu i plecach, na skutek czego wymieniony doznał obrażeń ciała w postaci podbiegnięć krwawych w okolicy oczu, czym naraził go na niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub rozstroju zdrowia i naruszenia czynności ciała trwające powyżej 7 dni (art. 158 § 1 k.k.).

24. Sąd Okręgowy w Lublinie (IV Kop 160/10) na wniosek prokuratora wydał europejski nakaz aresztowania w postępowaniu przygotowawczym w sprawie o czyn opisany w następujący sposób: 1. W dniu 15 października 2005 roku w Świdniku kierował samochodem osobowym marki Fiat 126p znajdując się w stanie nietrzeźwości z wynikiem badania 1,02 mg/i alkoholu w wydychanym powietrzu, czym nie zastosował się do środka karnego – zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 2 lat orzeczonego wyrokiem sądu wydanym (...). 2. W dniu 15 października 2005 roku w Świdniku w czasie kontroli drogowej przeprowadzanej przez funkcjonariuszy policji w Świdniku jako kierujący samochodem osobowym marki Fiat 126p podał nieprawdziwe dane osobowe (...) kierując tym samym wobec w/w postępowanie karne.

Czy sądy w tych sprawach popełniły błędy? Nie popełniły. Obowiązująca regulacja prawna europejskiego nakazu aresztowania zobowiązuje organy ścigania do skorzystania z tego instrumenty w sprawach, w których jest dopuszczalny.

Jest to oczywiście nierozsądne i nieekonomiczne.

Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania jest kosztowne, a kosztami tymi nie obciąża się osób ściganych. O kosztach samego sprowadzenia osób zatrzymanych zagranicą patrz następny punkt opracowania.

VII. Informacje o zrealizowanych konwojach lotniczych z terenów państw członkowskich Unii Europejskiej

W momencie ustalenia miejsca pobytu osoby poszukiwanej europejskim nakazem aresztowania w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej kieruje się do tego państwa europejski nakaz aresztowania. Od momentu zatrzymania osoby państwo wydania nakazu (Polska) ma czas 10 dni na odebranie osoby zatrzymanej. Odebranie może odbywać się w drogowym punkcie granicznym i zwykle tak się odbywa, gdy chodzi o państwa sąsiedzkie.

W pozostałych przypadkach zatrzymanego odbiera się drogą lotniczą na dwa sposoby: samolotem rejsowym lub lotniczym konwojem zbiorczym (samolotami wojskowymi specjalnie wysyłanymi celem sprowadzenia zatrzymanych), organizowanym specjalnie w celu sprowadzenia do Polski zatrzymanych skutkiem wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

Dane za rok **2009** są następujące:

Sprowadzono do Polski **1077 osób w 446 konwojach**.

Przeprowadzono **415 konwojów samolotami rejsowymi** (sprowadzono 600 osób) i **31 konwojów zbiorczych** (sprowadzono 477 osób).

Dane za rok **2010**:

Sprowadzono do Polski **1519 osób w 430 konwojach**.

Przeprowadzono **366 konwojów samolotami rejsowymi** (sprowadzono 537 osób) i **64 konwoje zbiorcze** (sprowadzono 974 osoby).

Dane za rok 2011 (styczeń – maj):

Sprowadzono do Polski **556 osób w 146 konwojach**.

Przeprowadzono **117 konwojów samolotami rejsowymi** (sprowadzono 166 osób) i **29 konwojów zbiorczych** (sprowadzono 390 osób).

Kierunki realizacji tych konwojów pokazuje poniższa tabela:

Państwo	2009 r.		2010 r.		I – V. 2011	
	Liczba		Liczba		Liczba	
	konwojów	osób	konwojów	osób	konwojów	osób
Holandia	56	90	61	154	7	57
Francja	69	107	49	73	9	10
Hiszpania	60	93	23	38	5	10
Wlk. Brytania	50	378	66	709	32	272
Włochy	48	64	48	70	16	21
Irlandia	18	18	40	78	16	33
Belgia	35	47	26	36	9	11
Szwecja	28	39	26	48	19	30
Austria	19	36	10	16	9	12
Grecja	24	32	22	36	6	9
Rumunia	2	2	4	4	2	2
Dania	6	7	14	17	6	8
Portugalia	4	4	5	5	2	2
Węgry	2	2	2	2	-	-
Bułgaria	2	2	7	7	-	-
Cypr	4	5	4	4	-	-
Luksemburg	2	2	1	1	-	-

Słowenia	1	1	-	-	-	-
Finlandia	2	2	4	4	1	1
Hiszpania/Francja	6	83	15	214	7	78
Niemcy	-	-	1	1	-	-
Malta	1	1	-	-	-	-
Łotwa	2	2	1	1	-	-
Estonia	1	1	1	1	-	-
Wlk.Brytania/Holandia	3	49	-	-	-	-
Hiszpania/Włochy	1	10	-	-	-	-
Razem	446	1077	430	1519	146	556

Komenda Główna Policji Biuro Prewencji oszacowało koszty samych konwojów lotniczych na następujące kwoty:

rok 2009 – 5 125 738,99 zł,

rok 2010 – 5 118 000,00 zł,

rok 2011 (styczeń – maj) – 2 044 141, 07 zł.

Są to koszty związane bezpośrednio z kosztami organizacji konwoju (koszt biletów rejsowych lub wynajęcia samolotu), nie obejmują kosztu pracy funkcjonariuszy Policji.

VIII. Test proporcjonalności i jego znaczenie w praktyce polskiej

Ogromna liczba wysyłanych z Polski europejskich nakazów aresztowania poza kosztami ich wykonania powoduje również straty wizerunkowe. Jest to liczba bardzo odbiegająca od nakazów wysyłanych z innych państw. Europejscy partnerzy mają świadomość uzyskaną na podstawie opisów czynów w wysyłanych nakazach, że ściga się w ten sposób sprawców drobnych przestępstw, w przeważającej mierze na etapie wykonania kary. Powoduje to wrażenie nadużywania przez Polskę instytucji, która z istoty swej miała służyć zwalczaniu poważnej przestępczości, a nie ściganiu drobnych złodziei, nietrzeźwych kierowców lub osób nie alimentujących dzieci.

Sporządzony w 2007 roku Raport ewaluacyjny na temat czwartej rundy wzajemnych ewaluacji „Praktyczne zastosowanie europejskiego nakazu aresztowania oraz związanych z nim procedur wydawania osób między państwami członkowskimi” zawiera w części dotyczącej Polski następujące informacje statystyczne:

W roku 2005 polskie władze wystawiły 1 448 ENA (20% wszystkich ENA wydanych w Unii Europejskiej)¹³, a 112 osób zostało wydanych do Polski na podstawie ENA (13% wszystkich osób wydanych w Unii Europejskiej na podstawie ENA). W tym samym roku 80 osób zostało wydanych przez Polskę na tej podstawie (5% wszystkich osób wydanych na podstawie ENA w Unii Europejskiej), a w 16 wypadkach postępowanie doprowadziło do odmowy wykonania ENA.

W roku 2006 liczby te znacznie wzrosły:

- polskie władze wydały 2 421 europejskich nakazów aresztowania i 235 osób zostało wydanych do Polski,
- 129 osób zostało zatrzymanych w Polsce na podstawie ENA,
- 139 osób zostało wydanych przez polskie władze na podstawie ENA (*raport nie wyjaśnia, dlaczego liczba osób wydanych jest wyższa niż zatrzymanych, choć odnotowuje tę wątpliwość*),
- wykonanie ENA zostało odmówione przez polskie władze w 35 przypadkach.

¹³ Dane statystyczne z dokumentu 9005/5/06 COPEN 52 EJM 121 EUROJUST 21.

Raport poświęca też wiele miejsca kwestii testu proporcjonalności w praktyce stosowania europejskiego nakazu aresztowania.

Przytaczam te rozważania w całości:

„7.3.1.2. Test proporcjonalności

Test proporcjonalności należy rozumieć jako test niezależny od weryfikacji, czy dane przestępstwo sięga poziomów ustalonych przez polskie ustawodawstwo oraz decyzję Ramową. Innymi słowy, test proporcjonalności ma miejsce, gdy spośród ENA związanych z przestępstwami sięgającymi tych poziomów, niektóre z nich nie są wydawane, gdyż zostaje uznane, że naruszyłyby to zasadę proporcjonalności w kontekście analizy kosztów/korzyści. Kwestia ta została dogłębnie omówiona z organami wymiaru sprawiedliwości (sędziami i prokuratorami).

Prokuratorzy byli zdania, że, nawet w przypadkach przedprocesowych (gdzie wydanie ENA zależy od ich inicjatywy), nie mają możliwości podjęcia decyzji o niewystępowaniu z wnioskiem o wydanie ENA w oparciu o zasadę proporcjonalności (jeżeli poziom określony przez polskie ustawodawstwo i decyzję Ramową został osiągnięty). Prokuratorzy są zobowiązani do zastosowania wszystkich dostępnych środków w celu postawienia osoby przed sądem. Jeżeli ENA może być wydane, musi być wykorzystane. Niektórzy prokuratorzy wskazali, że oczekiwali, iż test proporcjonalności zostanie przeprowadzony przez Sąd Okręgowy.

Jednakże sędziowie, z którymi zespół ekspertów odbył spotkania podczas wizyty, nie uznawali się za uprawnionych do odmowy wydania ENA, jeżeli spełniało ono wszystkie warunki określone w ustawodawstwie (które nie nakłada obowiązku proporcjonalności niezależnie od wymiaru kar). Oświadczenia takie były składane niezależnie od etapu postępowania (przedprocesowe, procesowe i poprocesowe). Niektórzy sędziowie wskazali, że prokuratorzy mogą mieć możliwość niewystępowania o ENA na etapie przedprocesowym.

Jednakże, w swojej odpowiedzi na kwestionariusz, właściwe polskie organy wskazały, że odmówiono wystawienia szeregu ENA, ponieważ „przestępstwo nie dawało podstaw, by sądzić, że spowodowało wiele szkody społeczeństwu, na przykład w przypadku przestępstw w stosunku do mienia, gdzie wartość szkody była niska, uchylania się od płacenia alimentów, posiadania małych ilości narkotyków (albo 1.5 grama marihuany, albo 0.15 grama heroiny, albo 0.33 grama marihuany,

albo 3 tabletki ecstasy), prowadzenie samochodu pod wpływem alkoholu, jeżeli kierowca nie przekroczył limitu w znaczący sposób (np. zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu wyniosła 0.81 mg/l).” Ponadto wspomniano podczas wizyty, że w niektórych wypadkach sędzia zadecyduje, że ENA nie jest konieczne oraz, że bardziej stosowne będzie zwyczajne powiadomienie osoby i zastosowanie postępowania zaocznego.

Szereg organów, zarówno prokuratorzy, jak i sędziowie, podkreślało, że jeżeli osoba musi być zatrzymana w trakcie postępowania karnego, winno to nastąpić niezależnie od tego, czy osoba przekroczyła granicę. Po raz pierwszy mamy europejski instrument, który to umożliwia i winien być on wykorzystywany w tym celu.

Zespół ekspertów może tylko podzielić entuzjazm polskich władz w odniesieniu do skuteczności ENA oraz rozwiązań, jakie może ono przynieść w postępowaniu karnym, które za czasów reżimu ekstradycyjnego zbyt często nie kończyło się w sposób satysfakcjonujący. Należy również wspomnieć, że Decyzja Ramowa nie przewiduje żadnych podstaw odmowy w oparciu o zasadę proporcjonalności. Odmowa wykonania ENA na tej podstawie, pod warunkiem osiągnięcia poziomów ustalonych w Decyzji Ramowej, mogłaby stanowić naruszenie Decyzji Ramowej. Taka odmowa prowadziłaby do zakwestionowania polityki karnej obowiązującej w innym państwie członkowskim i stanowiłaby zagrożenie dla systemu ENA opartego o wzajemne uznawanie i wzajemne zaufanie.

Wszelako, zespół ekspertów uznaje również, że nie jest możliwe i realistyczne odłożenie na bok wszystkich względów praktycznych. Prawdą jest, że celem winno być jednakowe traktowanie osoby bez względu na jej lokalizację w ramach terytorium Unii Europejskiej (w obrębie lub poza terytorium Polski). Jest to cel, który zawsze należy mieć na względzie, jednak należy przyjąć, że nie może on być w pełni osiągnięty w najbliższej przyszłości. Mimo iż procedura ENA jest uproszczona i dużo bardziej skuteczna niż procedura ekstradycyjna, nadal wymaga ona znacznych zasobów w państwie wykonania.

Innymi słowy, zespół ekspertów jest zdania, że zasadniczo (i niezależnie od wymogów Decyzji Ramowej) ENA winno być wystawiane z chwilą, gdy przestępstwo (lub okoliczności sprawy, takie jak historia karalności) jest uznawane za wystarczająco poważne, by uzasadnić zatrzymanie osoby na poziomie krajowym.

Jednakże, winna temu towarzyszyć kontrola proporcjonalności praktycznych zasobów wymaganych do wykonania ENA w porównaniu z powagą przestępstwa.

Na poziomie Unii Europejskiej należy rozważyć możliwość wprowadzenia kontroli proporcjonalności w sensie opisanym powyżej w ramach ustawodawczych dotyczących ENA. Taka kontrola proporcjonalności mogłaby być wykonywana wyłącznie przez organy wydające ENA; należy to wyraźnie określić.”

Przytoczona opinia ekspertów pokrywa się z przedstawionymi wyżej teoretycznymi rozważaniami na temat stosunku zasady legalizmu ścigania i instytucji europejskiego nakazu aresztowania jako instrumentu pozwalającego na sprowadzenie osoby (podejrzanej, oskarżonej, skazanej) do Polski.

W tym miejscu trzeba odnotować istnienie praktyki odmawiania przez sądy okręgowe wydania europejskiego nakazu aresztowania na wniosek prokuratora w postępowaniu przygotowawczym. Praktyka ta nie jest powszechna, z pewnością jest racjonalna i z pewnością również orzeczenia odmawiające wydania europejskiego nakazu aresztowania na wniosek prokuratora przy spełnieniu przesłanek wynikających z ustawy są bardzo trudne do prawnego uzasadnienia.

W badanej próbie 105 wniosków skierowanych do sądów okręgowych o wydanie europejskiego nakazu aresztowania w 70 sprawach nakaz wydano, w 15 odmówiono wydania i w 20 sprawach nie było jeszcze rozstrzygnięcia sądu. W grupie 85 spraw zakończonych orzeczeniem sądu odmowy wydania nakazu stanowiły 18,75%, zatem wcale niemało. Warto więc się im przyjrzeć pod kątem wskazanych podstaw faktycznych i prawnych odmowy.

W trzech sprawach przyczyny odmowy były inne niż brak proporcjonalności: w jednej wiadomo było, że podejrzany (z art. 178a k.k.) obywatel holenderski, przebywa w Holandii pod swym adresem zamieszkania i sąd uznał, że wystarczy zawiadomić go trybem pomocy prawnej, w drugiej podobne rozumowanie zastosowano do podejrzanego obywatela norweskiego (art. 258 § 1 k.k.) przebywającego w Norwegii, w trzeciej sprawca najprawdopodobniej przebywał w Rosji, która nie jest państwem członkowskim Unii Europejskiej.

Odmowa z powodu braku proporcjonalności dotyczy więc 12 spraw z badanej próby 105.

1. W sprawie IV Kop 51/10 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 14 grudnia 2010 r. odmową wydania sądzia powołał się na brak proporcjonalności, przywołując jako podstawę prawną „art. 49 Karty Praw Podstawowych EE, do której nawiązano w preambule decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie ENA”. Wniosek skierowany na etapie postępowania przygotowawczego dotyczył podejrzanego o przestępstwo nie alimentacji (209 § 1 k.k.). Sąd uzasadnił odmowę w następujący sposób: „Szczególna procedura przekazania osoby poszukiwanej w oparciu o ENA powinna być wprowadzana do wykonania tylko w przypadku czynów o takim stopniu społecznej szkodliwości, której wymaga uruchomienie tej wyjątkowej procedury. Takiego charakteru nie ma zarzucane X przestępstwo nie alimentacji. Z tego względu brak podstaw do uwzględnienia wniosku prokuratora.
2. W sprawie XVIII Kop 4/11 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 2 lutego 2011, podejrzanemu zarzucono 12 przestępstw wyłudzenia kredytu, oszustwa i przywłaszczenia (265 § 1 k.k., 205 i 284 k.k. 1966), popełnionych w 1991 i 1992 roku.

Uzasadnienie odmowy wydania nakazu jest następujące: po pierwsze, Włochy, gdzie prawdopodobnie przebywa podejrzany zastrzegły dla czynów popełnionych przed 2007 rokiem procedurę ekstradycyjną nie nakazową. Sąd nie poprzestał jednak na tym (wystarczającym) uzasadnieniu. Podniósł także, że „w razie spełnienia przesłanek wskazanych w art. 607a k.p.k., miejscowo właściwy sąd okręgowy, zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu **może** (wytłuszczone w uzasadnieniu) wydać europejski nakaz aresztowania. Oznacza to, że nawet w sytuacji, w której formalne przesłanki pozytywne wymienione w art. 607a k.p.k. zostaną spełnione, a wydanie ENA w świetle brzmienia przepisu art. 607b k.p.k., statuującego przesłanki negatywne, nie będzie niedopuszczalne, sąd rozpoznający wniosek prokuratora winien w każdej sprawie rozstrzygnąć czy przychylenie się do złożonego wniosku jest celowe. (...) Jeżeli weźmie się pod uwagę, jak poważne konsekwencje rodzi skierowanie do państwa członkowskiego UE europejskiego nakazu aresztowania, a więc przede wszystkim pozbawienie wolności podejrzanego i to w obcym kraju, które ze względu na realizację procedur związanych z wykonywaniem ENA, nie jest krótkotrwałe, jak również i fakt, że dla ścigania przestępstwa angażuje się szereg instytucji zarówno krajowych jak

i zagranicznych oraz dodatkowo wysokie koszty jego wdrożenia i realizacji, to stwierdzić należy, że środek ten byłby bezcelowy do potrzeb prowadzonego postępowania.”

3. W sprawie XVIII Kop 3/11 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 2 lutego 2011, podejrzanemu zarzucono 19 przestępstw (art. 265 § 1, 206, 284 § 2 k.k. 1969). Odmowa wydania europejskiego nakazu aresztowania uzasadniona została identycznie jak poprzednio (orzekał ten sam sędzia).
4. W sprawie XVIII Kop 5/11 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 2 lutego 2011, podejrzanemu zarzucono 2 przestępstwa popełnione w 1992 roku (284 § 2 k.k. 1969).
Odmowa wydania europejskiego nakazu aresztowania uzasadniona została identycznie jak poprzednie (orzekał ten sam sędzia).
5. W sprawie XVIII Kop 2/11 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 2 lutego 2011 podejrzanemu zarzucono przestępstwo z art. 205 § 1 k.k. 1969. Odmowa uzasadniona jest identycznie jak poprzednio (orzekał ten sam sędzia).
6. W sprawie XVIII Kop 6/11 (Sąd Okręgowy w Łodzi) zakończonej 2 lutego 2011 1991 i 1992 roku (205 § 1 k.k. 1969). Odmowa uzasadniona jest identycznie jak poprzednie (orzekał ten sam sędzia).
7. W sprawie XIV Kop 12/11 (Sąd Okręgowy w Gdańsku) zakończonej 17 marca 2011 r. podejrzanemu zarzucono przestępstwo z art. 297 § 1 k.k. (szkoda 674,44 zł). Uzasadnienie odmowy jest następujące: „Należy wskazać, że europejski nakaz aresztowania, jako szczególna forma ekstradycji, winien być instytucją stosowaną w ostateczności. Na uwadze należy mieć fakt, iż jest to narzędzie angażujące znaczne nakłady – zarówno finansowe, jak i organizacyjne (Sąd, Prokuratura, policje państw członkowskich). Z tego powodu winno być ono stosowane ze szczególną rozważą, w przypadku spraw o najwyższym ciężarze gatunkowym. (...) W ocenie Sądu, stosowanie w niniejszej sprawie instytucji przeznaczonej do ścigania przestępstw poważnych jest środkiem nieproporcjonalnym i niecelowym. (...) Nadto zanim zostanie złożony wniosek o wydanie ENA winno się w pierwszej kolejności podjąć inne przewidziane przepisami postępowania kroki, które zmierzać będą do ustalenia miejsca zamieszkania i pobytu oskarżonego, oraz wykorzystanie instytucji pomocy prawnej przy doręczeniu wezwania.”

8. W sprawie XIV Kop 8/11 (Sąd Okręgowy w Gdańsku) zarzucono podejrzanemu następujące przestępstwo : „na terenie Campingu Brachlewo wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami dokonał zniszczenia mienia w postaci pomalowania ścian wewnętrznych domku letniskowego markerem koloru czarnego na sumę strat 600 zł.” Odmowa wydania europejskiego nakazu aresztowania uzasadniona jest w następujący sposób: „Miejsce pobytu podejrzanego znajduje się wprawdzie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej jednak, wobec obecnych uregulowań w ramach Unii Europejskiej, doręczenie podejrzanemu wezwania, również za pośrednictwem organów państwa członka unii, nie nastręcza znacznych trudności. W opinii Sądu koszt takiego wezwania jest znacznie mniejszy, niż ponoszone przez Skarb Państwa koszty związane z wydaniem europejskiego nakazu aresztowania, tłumaczeniem, a następnie organizowaniem konwoju za pośrednictwem Międzynarodowej Współpracy Policji. Ponadto wskazać należy, że europejski nakaz aresztowania, jako szczególna forma ekstradycji, winien być instytucją stosowaną w ostateczności, po wyczerpaniu wszystkich prawnych możliwości wykonania czynności w sposób dobrowolny.”
9. W sprawie III Kop 1/11 (Sąd Okręgowy w Poznaniu), zakończonej 31 stycznia 2011 r. podejrzanemu zarzucono przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. Uzasadnienie odmowy wydania nakazu jest następujące: „Z treści przytoczonego przepisu (art. 607a k.p.k. – T.G.) wynika uprawnienie a nie obowiązek sądu do wydania ENA. W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, iż skoro wydanie ENA jest fakultatywne, to słuszne jest rozważenie celowości angażowania organów państw obcych, a zatem, rozważenie znaczenia przestępstwa i grożącą za to karę (zob. postanowienie SO w Tarnowie II Kop 17/04, KZS 2005, poz. 53). Niniejsza sprawa dotyczy natomiast przestępstwa nie alimentacji, zagrożonego karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat. W ocenie Sądu – z uwagi na koszty związane z realizacją ENA – współpraca międzynarodowa w tym zakresie powinna skupiać się głównie na poważnych przestępstwach.”
10. W sprawie II Kop 38/10 (Sąd Okręgowy w Przemyślu), zakończonej 16 grudnia 2010 podejrzanemu zarzucono dwa przestępstwa (art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i 209 § 1 k.k.). Uzasadnienie odmowy wydania nakazu jest następujące: „Poza wynikającymi z art. 607a i 607b k.p.k. przesłankami

pozwalającymi na odmowę wydania ENA, podstawą do odmowy wydania może być również zasada proporcjonalności wyrażona w art. 49 Karty Praw Podstawowych UE, do której nawiązano w preambule Decyzji Ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi. (...) Zasada proporcjonalności jako jedna z przesłanek odmowy wydania ENA może mieć miejsce jedynie w odniesieniu do tych wniosków o wydanie nakazu, które dotyczą postępowań przygotowawczych oraz sądowych, co do których pozbawienie wolności związane z wykonaniem ENA stanowi środek zbyt surowy. W takim przypadku na terenie strefy Schengen należałoby ograniczyć się do poszukiwań inicjowanych w trybie art. 98 konwencji wykonawczej do Układu z Schengen, tj. poszukiwań w celu poinformowania o miejscu zamieszkania lub pobytu.”

11. W sprawie II Kop 36/10 (Sąd Okręgowy w Przemyślu) podejrzanemu zarzucono przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. Odmowa wydania nakazu została uzasadniona tym, że sąd wydał już nakaz wobec tego samego człowieka w innej sprawie.
12. W sprawie III Kop 32/11 (Sąd Okręgowy w Białymstoku) podejrzanemu zarzucono przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. (wyłudzenie dodatku rodzinnego). Był to ponowny wniosek prokuratora w sprawie tego samego podejrzanego w związku z tym samym czynem (poprzednio również sąd odmówił wydania nakazu). Uzasadnienie jest następujące: „...prokuratura uznała, że adekwatna do czynu popełnionego przez X (o ile się go dopuścił), byłaby kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. (...) W konsekwencji powtórzyć należy, że niecelowe jest poszukiwanie w oparciu o ENA sprawców przestępstw o mniej poważnym charakterze, którym sprzeciwia się wymiar ewentualnie przyszłych orzeczonych kar.”

Jak widać z przytoczonych uzasadnień sędziowie starają się poszukiwać uzasadnienia dla odmowy wydania europejskiego nakazu aresztowania w tych przypadkach, gdy wydanie nakazu nie byłoby zgodne ze zdrowym rozsądkiem. Powołują rozmaite przepisy prawa, zawsze jednak opierając swą decyzję na braku proporcji między postawionym zarzutem

a zastosowaniem instrumentu ścigania karnego w postaci europejskiego nakazu aresztowania, z reguły ze względu na koszt i zaangażowanie organów państwa oraz ze względu na prawo człowieka do proporcjonalnej reakcji karnej państwa.

Podobne stanowisko zostało zaprezentowane w kwestii europejskich nakazów aresztowania przez Ministerstwo Sprawiedliwości. W piśmie skierowanym przez Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych MS do prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych w dniu 9 lutego 2009 roku znalazł się następujący fragment:

„Kwestia filozofii wydawania Europejskich Nakazów Aresztowania.

Należy zwrócić uwagę, że Polska jest krajem wydającym największą liczbę ENA w Europie, jednocześnie z największym odsetkiem odmów wydania osób poszukiwanych przez Polskę w tym trybie. Wydaje się zasadnym zapoczątkowanie celowości rozważenia zmiany pewnej filozofii wydawania ENA, ograniczając nakazy europejskie do spraw naprawdę ważnych, w których poszukiwanie sprawców przestępstw byłoby warte zaangażowania organów ścigania krajów strefy Schengen. Należy zauważyć, że poszukiwanie przy pomocy ENA osób np. za przestępstwo nie alimentacji, gdzie z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością po ich zatrzymaniu sądy innych państw europejskich odmówią wydania takiej osoby, angażuje siły i środki organów ścigania w tych państwach, które mogłyby być skoncentrowane na skuteczniejszym poszukiwaniu sprawców naprawdę poważnych przestępstw, w tym i takich osób poszukiwanych ENA przez Polskę. Należy również zauważyć, że zdarzały się przypadki, w których w sprawach, gdzie sądy wydały ENA, brak było wcześniej wydanego krajowego listu gończego – co wszak stanowi warunek sine qua non do wydania nakazu europejskiego.”

Powyższy fragment wskazuje, że obok wytknięcia błędów (m.in. w postaci niebadania karalności w kraju pobytu, czy niewykorzystaniu wszystkich poprzedzających wydanie europejskiego nakazu instrumentów ścigania) Ministerstwo zauważa konieczność ustalenia jakiegoś poziomu proporcjonalności zastosowanego instrumentu do sytuacji.

Prześledzenie sposobów uzasadniania odmów pokazuje, że sędziowie czując potrzebę działania adekwatnego do sytuacji (w tym kosztów

i angażowania organów) dość rozpaczliwie szukają uzasadnień prawnych. Obowiązujące przepisy argumentów nie dostarczają.

Analiza odmów wydania europejskiego nakazu aresztowania, jako jeden z elementów weryfikacji postawionej hipotezy badawczej, wskazuje również na to, że chociaż prokuratury nadal nie dokonują weryfikacji przypadków w których powinny występować z wnioskiem o wydanie europejskiego nakazu aresztowania, sądy mimo trudności ze znalezieniem prawnych argumentów, zaczynają szukać sposobów wyeliminowania pewnych sytuacji jako uzasadniających wydanie nakazu europejskiego. Te orzeczenia sądów zawierają niewątpliwie słuszne oceny faktów.

IX. Wnioski dotyczące kształtu prawa

Niewątpliwie prawo wewnętrzne musi być zgodne z decyzją ramową, w wykonaniu której zostało ustanowione. Decyzja ramowa w kwestii europejskiego nakazu aresztowania pozostawia ustawodawcy dość znaczny margines swobody.

Polsce zarzuca się wprawdzie, że zakres ochrony jakiego udziela w zakresie europejskiego nakazu aresztowania własnym obywatelom, których wydania żąda inne państwo, nie jest zgodny z decyzją ramową, ta kwestia pozostaje jednak poza niniejszą analizą.

Wydaje się konieczne stworzenie w przepisach o europejskim nakazie aresztowania mechanizmu prawnego, pozwalającego bez kłopotu uzasadnić odmowę wydania nakazu, który jest prawnie dopuszczalny ale nieuzasadniony merytorycznie. Brak merytorycznego uzasadnienia może mieć dwie przyczyny: - niewyczerpanie innych prostszych mechanizmów, które powinny poprzedzać wystąpienie z europejskim nakazem aresztowania, oraz – waga przestępstwa nieuzasadniająca wydanie nakazu.

Mechanizm prawny powinien być prosty i dostatecznie elastyczny dla potrzeb sędziego. Mógłby polegać na uzupełnieniu treści art. 607a k.p.k. o zwrot odwołujący się do dobra wymiaru sprawiedliwości. Jest to zwrot występujący w kodeksie postępowania karnego (por. art. 37 k.p.k.), dostatecznie szeroki znaczeniowo i umożliwiający uwzględnienie różnych argumentów. Zwrot ten, wprowadzony do przepisu 607a k.p.k. stanowiłby dostateczne uzasadnienie poglądu, że zasada legalizmu ścigania nie jest w przypadku europejskiego nakazu aresztowania bezwzględnie wiążąca.

Tak uzupełniony art. 607a k.p.k. wyglądałby w następujący sposób:

W razie podejrzenia, że osoba ścigana za przestępstwo podlegające jurysdykcji polskich sądów karnych może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, właściwy miejscowo sąd okręgowy, na wniosek prokuratora, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym – z urzędu, lub na wniosek właściwego

sądu rejonowego, może, jeżeli dobro wymiaru sprawiedliwości tego wymaga, wydać europejski nakaz aresztowania, zwany w niniejszym rozdziale „nakazem”.